INGELICHT

Defensie

Informatiemagazine voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
juni 2008 - Nr 3

Mortieraanslagen voorkomen begint bij preventie

INHOUDSOPGAVE

colofon

INGELICHT wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Eindredactie:
S.A.H. Stuiver
Redactie:
N.E. van den Brink
M.P. van Woudenberg
Redactieadres:
MIVD/Bureau Communicatie
Postbus 20701, 2500 ES Den Haag
E-mailadres: mivd@mindef.nl
Telefoon: 070 - 441 90 40

Fotografie: Ministerie van Defensie, Archief Defensiekrant en AVDD

Vormgeving: Theo Olsthoorn en Kommer de Heer
Druk en lithografie: UnitedGraphics

Oplage: 1.000 expl.

Deadlines INGELICHT
Mocht u de redactie van informatie willen voorzien, denk dan even aan de volgende data:

Inleveren Kopij	Verschijnings datum
23 juli	14 augustus

De redactie behoudt zich het recht voor om bijdragen - waaronder ingezonden brieven - niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend. Voor gebruik van teksten en foto's uit dit blad dient u toestemming te vragen aan de redactie.

Omslag: "De mortier is een eenvoudig maar effectief wapen."

4 J2-DOPS moet een belangrijke klant van de MIVD worden

6 'Ik wil teamgeest binnen MIVD versterken'

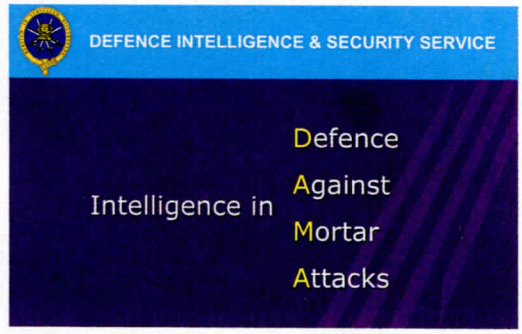

8 Mortieraanslagen voorkomen begint bij preventie

11 Column Veiligheidszaken: Het gevaar van scripties

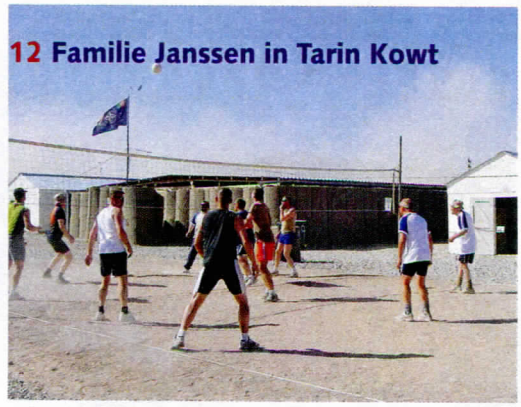

12 Familie Janssen in Tarin Kowt

14 Gezamenlijke dienstreizen naar Caraïbisch gebied

16 Atlas is er!

17 Grote drukte voor helpdesk na migratie naar Atlas

18 Smartcardimplementatie binnen Atlas een feit

19 Eerste steen bedienings-gebouw Burum

19 Column Versterking MIVD

20 Borrel benadrukt samenwerking AIVD-MIVD

20 Cartoon

20 Risico's en dreigingen in het internationale veld

21 Column MC

22 Sfinx: Giftshop MIVD

24 Reusers Kolom

Omklappen en ander goed nieuws

Eindelijk is het zover... we zijn OMGEKLAPT, we hebben het verschrikkelijke systeem van werkorganisaties, voorlopige reorganisatie, concept voorlopige reorganisatie plan, etc. overwonnen! Maar wat betekent 'omgeklapt' eigenlijk? Het betekent dat diverse collegae die formeel zijn ontslagen van hun oude functie binnenkort weer worden aangenomen voor een functie in de nieuwe organisatie. Ikzelf behoor ook tot die categorie. Formeel ben ik dus nu eigenlijk werkeloos denk ik, en ik hoop maar dat hoofd Afdeling Personeel & Organisatie (HAPO) mij niet vergeet.

Het betekent ook dat we serieus werk kunnen maken met de toegezegde uitbreiding voor dit jaar, waarvan we nu eigenlijk al weten dat we deze collegae in 2008 niet meer zullen kunnen verwelkomen. Dat komt door de aanlooptijd die nodig is om iemand binnen te halen met de juiste voorselectie, VGB en opleiding. Dat is natuurlijk minder goed nieuws, en zeker als je daarbij optelt dat reguliere instroming voor vulling van vacatures achterblijft. De operationele commando's kunnen niet voldoende leveren en kampen zelf ook met tekorten. Het is nu tijd om te kijken naar alternatieve mogelijkheden voor het vullen van militaire vacatures. Vooralsnog zullen we een stapje extra moeten zetten om de ontbrekende functionarissen te kunnen compenseren.

Het jaarverslag 2007 is uit en ziet er weer gelikt uit. De pers is vooral aangeslagen op het formeren van een IED team en heeft daar via Voorlichting wat vragen over gesteld. In tegenstelling tot de uitgave van het jaarverslag van de AIVD worden door Defensie geen persconferenties gegeven, waardoor ons jaarverslag dus wat minder publieke aandacht trekt. Toch is het goed als u ons jaarverslag nog eens opslaat en ziet wat voor een grote hoeveelheid activiteiten het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden.

We hebben ook weer een P, met wie u al kennis heeft gemaakt of dat elders in dit blad alsnog gaat doen. Ik ken de brigade-generaal al vele jaren en ken hem als een man met een open mind en grote bestuurlijke juridische ervaring. Vlak voor zijn komst heeft hij uitstekend gefunctioneerd als contingentscommandant in Afghanistan, hetgeen hem zeker zal helpen bij zijn functioneren binnen de MIVD.

Inmiddels begint HTI en de uitrol van Atlas ook goed nieuws te worden. Na een moeizame start met veel gevoeligheden heeft het MIVD- en inhuurpersoneel zich van haar beste kant laten zien door vooruit te kijken en er écht voor te gaan. Ik ben trots op de flexibiliteit die het personeel aan de dag heeft gelegd om dit allemaal mogelijk te maken.

Nog meer goed nieuws? Ja hoor, we klappen om naar de zomer. Het welverdiende vakantieseizoen is aangebroken. Ik vind dat we het verdiend hebben en wens u allen een goede vakantie toe met uw familie, partners en/of vrienden. Kom uitgerust en met een blij gemoed terug, want... er is nog veel te doen. Ik hoop u dan weer te zien (afhankelijk van het geheugen van HAPO natuurlijk).

Pieter Cobelens
Generaal-majoor

De minister-president, minister van Defensie, de Commandant der Strijdkrachten, maar ook de Operationele Commando's (Zee-, Land- en Luchtstrijdkrachten). Het zijn allemaal klanten van de MIVD. Wat vinden zij eigenlijk van deze dienst en de producten die hier worden geleverd? Ingelicht gaat een rondje langs de klanten. In dit artikel komt de J2 bij de Directie Operaties van de CDS aan de orde.

'De J2-DOPS moet een belangrijke

De J2 binnen de Directie Operaties (DOPS) is verantwoordelijk voor het formuleren van de inlichtingenbehoefte van de Commandant der Strijdkrachten. "De inlichtingen van de MIVD moeten nadrukkelijk in het besluitvormingsproces bij de DOPS worden betrokken", zegt kapitein ter zee John Weyne.

"De J2-DOPS moet een belangrijke klant van de MIVD worden, die duidelijk zijn behoeften weet te stellen", zegt kapitein ter zee John Weyne, hoofd J2-DOPS. "Daarvoor moet sprake zijn van een goede wisselwerking tussen de MIVD en de J2-DOPS. De J2-DOPS kan ook in de toekomst niet zonder de support van de MIVD."

Weyne is hoofd J2 van de Directie Operaties (J2-DOPS). 'J' met een cijfer geeft het niveau van een functioneel deelgebied aan en loopt van J1 personeel, J2 Inlichtingen en Veiligheid tot en met J10 Speciale Operaties.

Overleg

Voordat de uiteindelijke inlichtingen bij de CDS terecht komen, is er een aantal mensen bij de DOPS dat zich er over buigt. De inlichtingenproducten van de MIVD worden door de J2 ingebracht bij de besprekingen met andere J-secties ten aanzien van het starten, het uitvoeren of verlengen van een missie. Dagelijks vindt er overleg plaats tussen de J-hoofden en de directeur van de DOPS. Die laatste informeert vervolgens de CDS en zo is de kring rond. Daarnaast wordt de CDS wekelijks door de J-hoofden gebrieft. Momenteel met name over de voortgang van de missie in Afghanistan. De J2 verzorgt daarbij de aftrap met een analyse van de situatie, ten eerste gebaseerd op de producten van de MIVD en daarnaast ook op rapportages van de uitgezonden eenheden en internationale hoofdkwartieren.

Bij de J2-DOPS werkt ook een tweetal MIVD'ers. Zij vallen onder de afdeling Militaire Operaties. Zij ondersteunen de J2-DOPS en zorgen tevens voor de terugkoppeling naar de MIVD.

Dessens

Naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksgroep Inlichtingen- en Veiligheid Defensie (commissie Dessens) is meer dan een jaar geleden in het project J2-DOPS de J2-taak opnieuw vormgegeven. Dit maakt onderdeel uit van de 'Versterking Inlichtingenketen'. Het afgelopen jaar heeft Weyne met nadrukkelijke steun van de twee MIVD-ers bij de DOPS ad interim 'geacteerd' als het hoofd J2-DOPS. Eind mei heeft de plaatsvervangend secretaris-generaal (de voormalige plaatsvervangend Directeur MIVD, Jeroen Sikkel) ingestemd met het concept Voorlopig Reorganisatie Plan. Nu kan worden begonnen met de praktische invulling van het project (zie ook de column van de projectleider Versterking Inlichtingenketen op pagina 18).

In de afgelopen jaren was de J2-taak toebedeeld aan de MIVD. In de nieuwe situatie valt het hoofd J2 onder de Directeur Operaties van de CDS. De J2-DOPS is in de woorden van de commissie Dessens verantwoordelijk voor de vraagzijde, terwijl de MIVD verantwoordelijk is voor de aanbodzijde. Goede interactie tussen hen is noodzakelijk om goede inlichtingenproducten te verkrijgen. Vergeleken met het begin van het project gaat het steeds beter. "Als we straks op sterkte zijn, zijn we beter in staat om overal bij betrokken te blijven. Dan zal het voor ons ook gemakkelijker zijn de inlichtingenbehoefte duidelijk te formuleren en kan de MIVD daar de juiste inlichtingenproducten voor leveren. Op het moment is er nog geen volledige bezetting. "De daadwerkelijke vulling van de functies lijkt voorspoedig te gaan verlopen en dan zullen de effecten dus op niet al te lange termijn zichtbaar zijn."

Operaties

De J2-DOPS kijkt anders tegen inlichtingen aan dan de MIVD. De MIVD stelt dreigingsanalyses en andere inlichtingenproducten op. Dit gebeurt vooral op basis van de Inlichtingen- en Veiligheidsbehoefte Defensie, maar ook naar aanleiding van ontwikkelingen in operatiegebieden. Dat betreft ook gebieden waar geen missie wordt uitgevoerd. De J2-DOPS kijkt ook welke dreigingen er zijn, maar altijd in de context van een operatie. Weyne: "De taak van de J2 is bijvoorbeeld aange-

klant van de MIVD worden'

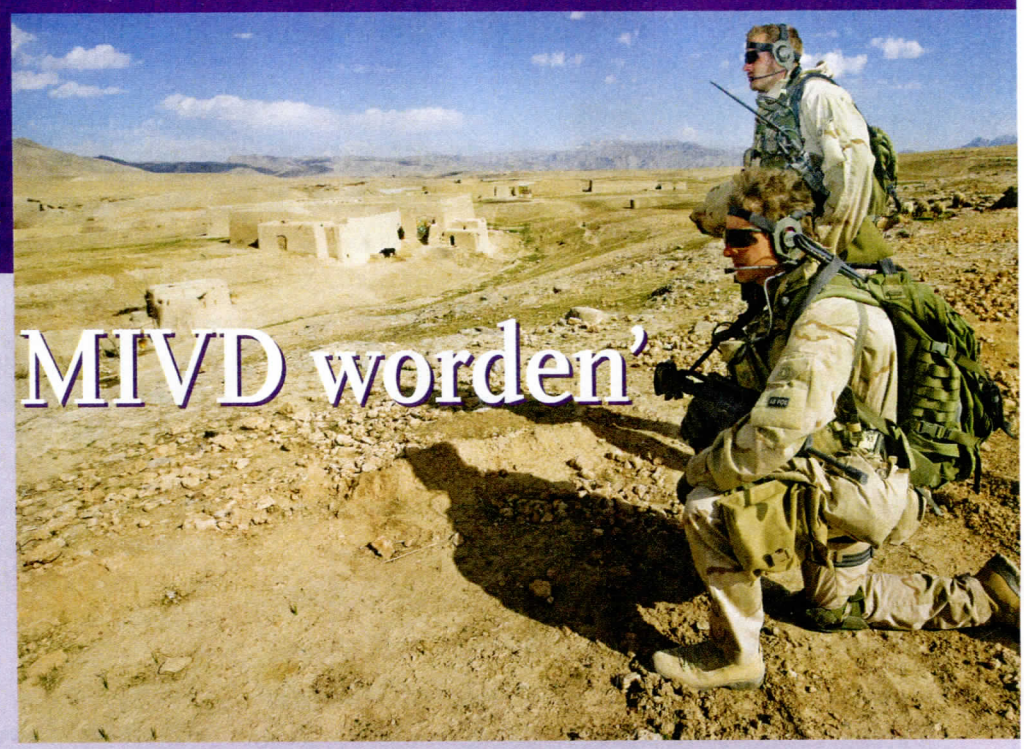

ven hoe de tegenstander volgens verwachting zal reageren bij de uitvoering van een operatie. Zal hij terugvechten, de benen nemen of kun je verwachten dat de vijand terug komt als de missie is afgerond en de militairen uit het gebied zijn?"

De CDS neemt zijn beslissingen over het voortzetten van een missie dus niet alleen op basis van de inlichtingen van de MIVD. Ook de aanbevelingen van de J3 (Operaties) en J5 (Plannen) neemt hij mee. Weyne: "Zij doen dat vanuit hun eigen invalshoek: in welke provincie kunnen de militairen bijvoorbeeld het best gestationeerd worden? Op welke plek kunnen zij het gemakkelijkst bevoorraad worden? Bij de nieuwe opzet van de J2-DOPS wordt zeker gesteld dat zij daarbij ook telkens de beoordeling van de MIVD betrekken, maar in hun advies ligt het zwaartepunt bij de operationele belangen." Te midden van deze J-hoofden is de J2 als het ware een *Devil's Advocate*. Weyne: "De J2 komt soms met de nodige mitsen en maren, daar waar anderen juist kansen zien. Soms komt hij met totaal nieuwe zienswijzen, waar anderen blijven hangen in de lopende gang van zaken. Maar het is denk ik altijd goed een criticaster in je organisatie te hebben. Wat dat betreft vind ik het ook goed dat de MIVD een *Devil's Advocate* heeft en zo kritisch is naar zichzelf toe."

Onafhankelijk

Weyne vindt het goed dat de MIVD een onafhankelijke positie heeft en zich in principe niet bezighoudt met de operationele kant van de zaak. "In het overleg met de andere J-hoofden moet je tot een gezamenlijk, gewogen advies aan de Directeur Operaties of de CDS komen. En dat is, na veel wikken en wegen, op de grenzen van het mogelijke, geven en nemen; ook voor de J2. Een inlichtingendienst moet zich daar al helemaal niet in laten meetrekken. Een inlichtingendienst moet zich niet laten beïnvloeden door het planningproces en logistieke afwegingen om een missie wel of niet te starten. De nieuwe constructie die naar aanleiding van het rapport van Dessens is gekozen, zorgt er voor dat de MIVD onafhankelijk blijft. En anderzijds dat inlichtingen (en dus ook de producten van de MIVD) nadrukkelijk (wellicht wel meer dan in het verleden) worden betrokken in het operationele proces van de Directie Operaties van de CDS. En zo hoort dat ook. Er is een duidelijke scheidslijn aangebracht tussen de operationeel-politieke realiteit van de CDS en het onafhankelijke beeld van de werkelijkheid dat de MIVD geeft."

Zie ook de column van de projectleider Versterking MIVD●

NIEUWE PLAATSVERVANGEND DIRECTEUR:

'Ik wil teamgeest binnen de MIVD versterken'

"Kijk, hier staat 'ie", zegt hij wijzend op een grijze auto op de lage kast. "Op afstand bestuurbaar." De Aston Martin, een afscheidscadeautje van collegae van zijn vorige directie, heeft al veel rondjes geraced. "Dat vertoont gelijkenis met mijn (korte) inwerkperiode hier." Een sneltrein die in volle vaart langs het perron raast, waar ik in ben gesprongen. Een kennismaking met brigade-generaal Rogé in het Veld, de nieuwe plaatsvervangend directeur.

Na een gesprek met de nieuwe plaatsvervangend directeur, in de volksmond ook wel P genoemd, weet je: dit is een man met hart voor mensen. Toen hij naar de Koninklijke Militaire Academie (KMA) ging, was zijn beeld voor de toekomst dat hij leiding wilde geven aan mensen. Regelmatig komen tijdens het gesprek woorden naar voren als: menselijke factor, mensenwerk, *esprit de corps* versterken.

In het Veld gelooft dat de defensieorganisatie iets kan betekenen voor de gemeenschap. "Als Defensie heb je een rol, de politiek bepaalt waarvoor we worden ingezet, maar het is de taak van Defensie die rol zo goed mogelijk uit te voeren. Daaraan wil ik graag mijn steentje bijdragen."

Esprit de corps

Vanaf het dak van gebouw 32 vertelt de nieuwe P dat zijn eerste kennismaking met de MIVD goed was. "Ik merk dat hier veel enthousiaste mensen werken die hart hebben voor de zaak. Dat enthousiasme werkt aanstekelijk."

Toen hij voor deze functie werd benaderd, kende hij de MIVD eigenlijk niet heel goed. "Ik wist natuurlijk wel zo ongeveer wat de MIVD doet, maar oppervlakkig. Wat dat betreft was ik onbevooroordeeld. Om over deze baan te kunnen besluiten, heb ik me dus eerst maar eens verdiept in de taakomschrijving van de directeur. Wat doet hij eigenlijk precies? En daaruit voortvloeiend, wat doet de plaatsvervangend directeur allemaal?" In het Veld vindt het belangrijk dat de directeur en zijn plaatsvervanger een goede band hebben. Het scheelt dat ze elkaar al langere tijd kennen en in hun werk één bepaalde waarde erg belangrijk vinden: de menselijke factor. "Het is mensenwerk wat we hier doen. Ik wil veel energie steken in het zorgen voor mensen. Door goede opleidingstrajecten en loopbaanbegeleiding bijvoorbeeld. Maar ook door de *esprit de corps*, de teamgeest binnen de MIVD te versterken. Daarvoor moeten goede initiatieven bij elkaar worden gebracht. Op die manier kun je samenhang aanbrengen tussen de verschillende dingen die we hier doen. Een goede onderlinge afstemming is goed om onszelf als dienst op een hoger niveau te tillen."

Stafberaad

Nu oriënteert de brigade-generaal zich op de toekomst. "De MIVD moet binnen de politieke randvoorwaarden zo goed mogelijk haar taken kunnen vervullen. Naast de strategische oriëntatie is er ook de operationele kant. De mannen en vrouwen in het voorterrein, in een missiegebied, die staan voorop. Hen ondersteunen, dat is de taak die de MIVD moet vervullen."

Genietend van het uitzicht op zee vertelt In het Veld verder over wat hij verwacht van zijn werk. "Ik vind het mooi dat er iets is als het 'ochtendberaad' waarin diverse afdelingen elkaar dagelijks op de hoogte houden. Ik ga ook aan de slag met een stafberaad, zodat we vanuit de ondersteuning de zaken nog beter op elkaar kunnen afstemmen. Voor een betere cohesie van ideeën vanuit een *masterplan*-gedachte. Voor het verder ontwikkelen van de dienst is het belangrijk dat je rekening houdt met het tempo waarin mensen zich ontwikkelen. Zij moeten je plannen bij kunnen houden en erin mee kunnen gaan. Wanneer een aantal mensen in hun gedachten al op de maan zitten, zijn er altijd mensen

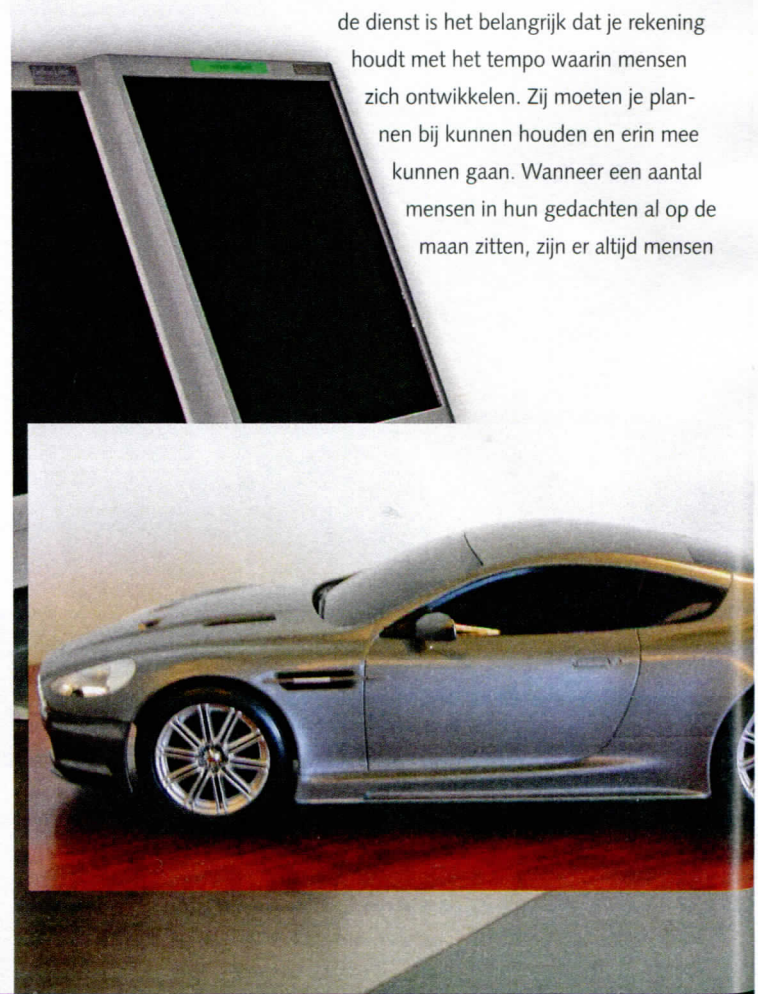

die nog met hun gedachten op aarde zitten. Zij moeten uiteindelijk wel meekunnen met hen die al op de maan zitten. Daar is tijd voor nodig en daar komt het weer om de hoek kijken: het gaat toch om mensenwerk."

Hij vindt het belangrijk dat er een eenduidige opvatting is over waar de MIVD naartoe wil en hoe dat wordt gerealiseerd. Communicatie is een groot onderdeel daarvan. "We moeten één taal spreken en met elkaar kunnen oplopen."

In het Veld beseft dat het voor afdelingen even wennen zal zijn. "Afdelingen regelden veel zelf en moeten er nu rekening mee houden dat er meer voor hen geregeld zal worden. Defensiebreed zie je dat al. Op personeelsgebied bijvoorbeeld: de eigen afdeling van de MIVD valt nu onder Hoofddirectie Personeel. Je ziet het ook aan de nieuwe infrastructuur Atlas. Dat grijpt in op alle processen binnen dit bedrijf."

Structuur

Zijn voorganger Jeroen Sikkel gaf in zijn afscheidsinterview aan dat de richting waarin de samenwerking met de AIVD verloopt goed is, maar dat het tempo hem tegenvalt. Hoe kijkt de nieuwe P daar tegen aan? "In het begin was er koudwatervrees bij beide partijen. Nu ligt dat achter ons en kunnen we ons oriënteren op wat we nu eigenlijk met elkaar willen: samenwerken met behoud van eigen kroonjuwelen. Voor het verder ontwikkelen van relaties met partners als de AIVD en de NCTb is een goede basis van de eigen dienst belangrijk. Ik houd ervan structuur aan te brengen en zaken te institutionaliseren. Het is geen liefde-werk-oud-papier wat we hier doen. Zaken moeten goed geregeld en op orde zijn. Een gedegen grondslag is de basis van waaruit je nieuwe dingen kunt gaan opbouwen, of verder kunt ontwikkelen."

Rondje rijden

Inmiddels weer terug in zijn kamer en met koffie in de hand, begint hij opeens over iets heel anders. Wijzend op de Aston Martin: "Degene die hem ook eens wil proberen, kan zich voor het kerstverlof aanmelden bij mijn secretaresse Magda", grijnst hij. "Afhankelijk van de geleverde prestaties bepaal ik wie de gelukkige wordt. De lat ligt hoog. Het tenue voor deze gelegenheid is Dagelijks Tenue (DT) of tenue de ville, mét stropdas. We zijn natuurlijk wel een stijlvol onderdeel van het bedrijf. Eens zien wie er straks een paar rondjes mee mag rijden..."●

Carrière

Brigade-generaal Rogé in het Veld is getrouwd en heeft drie kinderen (een drieling). In 1974 startte hij zijn loopbaan bij Defensie aan de KMA te Breda. Na verschillende functies te hebben vervuld, begon hij aan een studie rechten. Daarna werkte hij onder meer in Bonn waar hij onderhandelde over de status van de Nederlandse troepen in Duitsland. Bij de Landmachtstaf hield hij zich bezig met internationale aangelegenheden en bilaterale relaties met andere landen. Hij is ook uitgezonden geweest naar Sarajevo. In Berlijn heeft hij als defensieattaché gewerkt. Daarna werd hij hoofd Juridische Zaken van de Landmachtstaf en vervolgens hoofd Militair Juridische Dienst Krijgsmacht en tevens plaatsvervangend directeur van de Directie Juridische Zaken van de Bestuursstaf. Afgelopen maart kwam hij terug uit Afghanistan waar hij contingentscommandant was.●

MORTIERAANSLAGEN VOORKOMEN BEGINT BIJ PREVENTIE

Een van de manieren waarop de Taliban hun gezag willen laten gelden, is door de bases van de ISAF-troepen te bestoken met mortieren. Er wordt van alles aan gedaan om deze aanvallen te voorkomen. Het Defense *Against Mortar Attacks-model* (DAMA) bestaat uit zeven pijlers die erop gericht zijn de eigen troepen te verdedigen tegen mortieraanvallen. In de eerste pijler draait het allemaal om preventie. En daarin spelen inlichtingen een grote rol.

De mortier is een eenvoudig, maar effectief wapen. Gebruikers die weinig geoefend zijn, kunnen het met succes hanteren. Het is gemakkelijk te transporteren en snel in stelling te brengen. En bovendien niet duur. Zie hier een aantal redenen voor het gebruik van mortieren. De Opposing Militant Forces (OMF) schromen dan ook niet gebruik te maken van dit wapen om legerbases van buitenlandse troepen te bestoken.

DAMA is een NAVO-programma dat tot voor kort door Nederland werd geleid. Noorwegen heeft het stokje overgenomen. Het DAMA-model is ontwikkeld om de dreiging tegen te gaan van mortierenaanvallen gericht op statische objecten zoals een basis. Het model gaat uit van zeven pijlers: preventie, detectie, waarschuwen, interceptie, protectie, tegenaanval en command & control. Inlichtingen spelen vooral een rol in de eerste fase, die van het voorkomen van mortieraanvallen. Op verzoek van DAMA is tijdens een DAMA-symposium door een vertegenwoordiger van de MIVD uiteengezet welke bijdrages vanuit inlichtingen denkbaar zijn om mortieraanvallen te voorkomen.

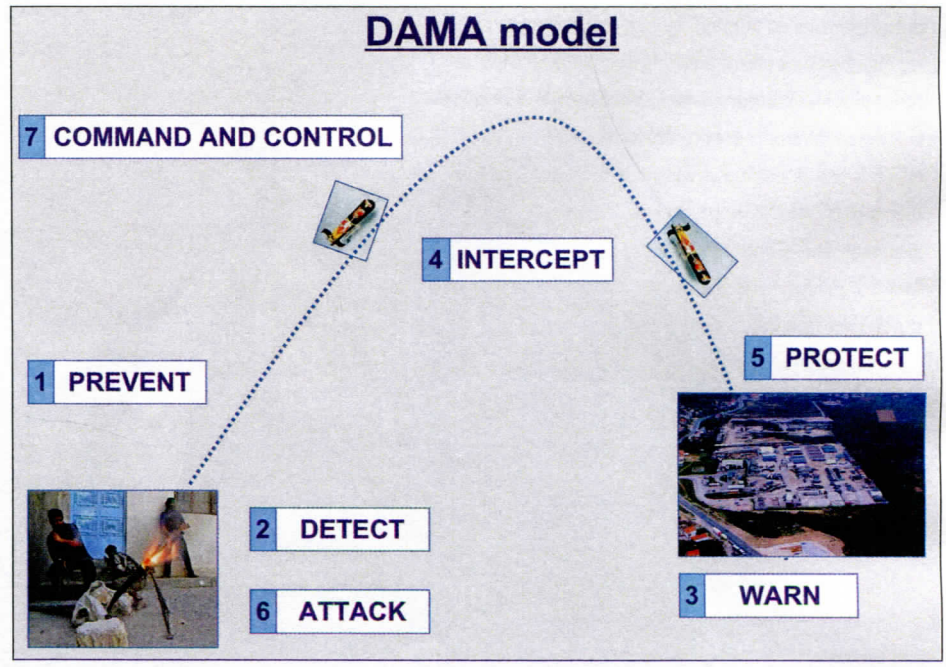

Voorkomen

Het voorkomen van een mortieraanslag begint al bij het uitzoeken van een plaats waar een militaire basis zal verrijzen. De voorkeur gaat uit naar een basis in open terrein, zodat de aanvallers gemakkelijker te zien zijn "Ook hebben de wachtposten van een basis goede waarnemingsmiddelen om beweging ook 's nachts te zien. Aanvallers zullen zich dan wel drie keer bedenken voordat ze een mortier lanceren, want zij zijn kwetsbaar."

Inlichtingen geven ook informatie over de houding van de lokale bevolking naar de buitenlandse troepen. Het ligt voor de hand dat de kans op mortieraanvallen wordt verkleind wanneer de bevolking een positieve houding heeft ten opzichte van de buitenlandse troepen en negatief staan ten opzichte van de OMF.

Nieuwe technieken

Voor militaire organisaties redelijk nieuwe technieken zijn het identificeren en lokaliseren van

schutters door middel van forensische inlichtingen. Bij deze techniek kan de identiteit van een dader achterhaald worden door achtergelaten bewijsmateriaal, zoals vingerafdrukken. Bij *geospatial profiling* wordt een wiskundig model gebruikt om de meest waarschijnlijke verblijfplaatsen van eventuele schutters te voorspellen.

Aan deze twee instrumenten kleeft wel een nadeel. "Ze kunnen pas gebruikt worden als er al een keer een aanval heeft plaatsgevonden. En dat terwijl je juist wilt voorspellen wanneer en waar een aanslag zal plaatsvinden, om die uiteindelijk te voorkomen."

Sociaal netwerk

Een methodiek die daarentegen bruikbaar is voordat er ook maar één aanval heeft plaatsgevonden, is het analyseren van het sociale netwerk, waarvan degene die de aanval uitvoert onderdeel uitmaakt. Deze methodiek heet *social network analysis* en brengt de relaties tussen individuen en groepen binnen een sociaal netwerk in kaart. Op basis daarvan kan worden bepaald wie centrale figuren zijn tegen wie maatregelen moeten worden genomen om mortieraanslagen te voorkomen. Eerst moeten alle spelers binnen een netwerk in kaart worden gebracht. Welke

personen zijn centrale figuren die veel contacten hebben en dus veel invloed bij het plannen en uitvoeren van een mortieraanslag?

Nooit helemaal te voorkomen

Het blootleggen van een dergelijk netwerk is een omvangrijk karwei. "Inlichtingen zijn schaars. Je moet dus samenwerken, ook internationaal. In dit verhaal gaat het om het voorkomen van mortieraanslagen. Maar je kunt ook een netwerk in kaart brengen van drugssmokkelaars die voor de financiering van OMF-activiteiten zorgen. Je moet dus een taakverdeling afspreken waarin de verschillende partijen zich richten op dat waarin ze goed zijn", vindt de MIVD'er.

Een mortieraanslag is echter nooit voor honderd procent te voorkomen, geeft hij aan. "Maatregelen nemen tegen centrale punten in een netwerk dat mortieraanslagen faciliteert, zal ongetwijfeld leiden tot een vermindering van aanslagen, maar helemaal voorkomen zal nooit lukken. De sociale netwerkanalyse werkt met name als mensen in georganiseerd verband met elkaar communiceren en aanslagen plegen. Maar er zijn ook individuen die aanvallen uitvoeren. Die zijn met een *social network analysis* niet in kaart te brengen."

Daar waar preventie er niet in slaagt een mortieraanslag te voorkomen, moeten de andere pijlers het overnemen om de gevolgen van de aanslag te minimaliseren. ●

NAVO-actieprogramma

Het DAMA-project komt voort uit het NAVO-actieprogramma Defense Against Terrorism. Dit is een antwoord op militaire problemen in het kader van terroristische dreiging. In 2004 heeft Nederland het initiatief genomen tot een multinationaal project om de bescherming tegen mortieraanvallen te verbeteren. Dit was een persoonlijk initiatief van toenmalig minister van Defensie Henk Kamp. Twaalf landen zijn bij het project betrokken.●

Het gevaar van scripties

Voor veel defensiemedewerkers is het aantrekkelijk om bij het schrijven van een *paper* of scriptie die voor een studie wordt gemaakt, een onderwerp te kiezen uit de eigen werkomgeving. Dat is overzichtelijk en levert, zeker vanuit Defensie, een oneindige hoeveelheid interessante onderwerpen op. Pas later realiseert men zich welke nadelen hieraan kleven.

Door: Kap. Peter Huge

"Met een beroep op de bestaande regels kan een werkgever eisen dat elke defensiemedewerker bij dergelijke zaken vooraf afstemming zoekt met zijn commandant en communicatiemedewerker", zegt drs. Roger van de Wetering, woordvoerder van de minister van Defensie. "Het gaat hier immers om openbare publicaties; scripties worden gearchiveerd, gedeeld met studiegenoten en belangstellenden en meestal op internet gezet. In de praktijk blijkt echter dat er zelden afstemming wordt gezocht, gerechtvaardigd vanuit de gedachte dat het een privékwestie of onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek betreft of gewoon omdat men effecten van de publicatie onderschat."

Van de Wetering, tevens woordvoerder van de MIVD, heeft dit laten weten nadat een werkstuk van een oud-medewerker van onze dienst in handen was gevallen van de media en waarvan bepaalde informatie in een media-uiting is gebruikt. De van internet geplukte informatie was in tegenspraak met conclusies uit een door de Commissie Dessens uitgevoerd onafhankelijk, uitvoerig en aantoonbaar deskundig onderzoek. Dit heeft de woordvoerder dan ook aan de media verklaard naar aanleiding van vragen die werden gesteld.

Ook binnen onze dienst worden regelmatig scripties, studie- en stageverslagen gemaakt. De meeste rapporten zullen op enig moment door docenten of stagebegeleiders beoordeeld moeten worden en dus ook buiten de MIVD worden verspreid. Om te voorkomen dat niet-gerechtigden inzage krijgen in gevoelige, kwetsbare of onjuiste informatie, mogen de stukken slechts onder voorwaarden buiten de beveiligde omgeving worden gebracht. Om te beginnen is hiervoor toestemming van D-MIVD noodzakelijk. De directeur stelt het betreffende afdelingshoofd verantwoordelijk voor de integriteit van de informatie. Indien sprake is van veiligheidsrisico's doet Bureau Veiligheidszaken in overleg met de auteur aanpassingen. Wanneer de aard van het stuk ernstig wordt aangetast en het wordt voor docenten onbeoordeelbaar of onbegrijpelijk wordt een oplossing gezocht.

Wanneer het toch wenselijk is om bijzondere informatie onder ogen van beoordelaren of anderszins buiten te MIVD te brengen, gaat de lokale veiligheidsfunctionaris hiervoor, samen met de auteur, op zoek naar een passende oplossing.

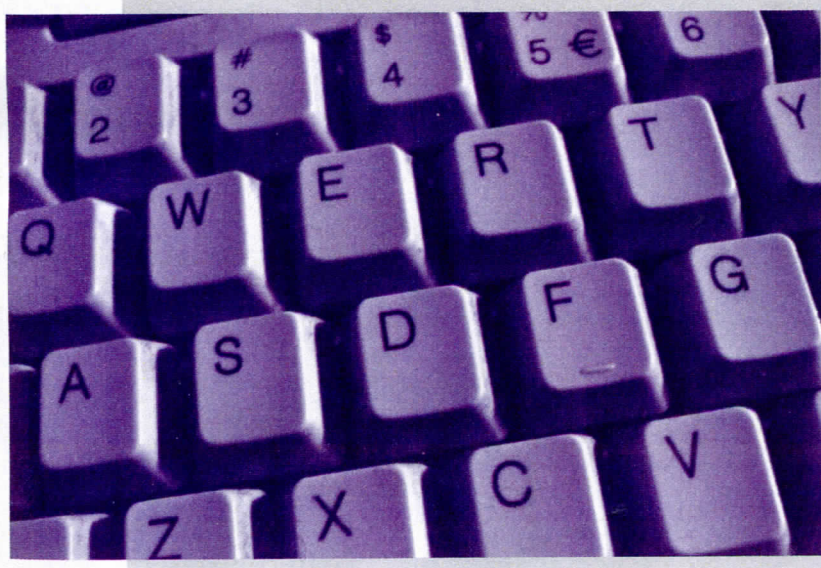

In dit kader zijn ook oplossingen te vinden voor het verzorgen van lezingen of het uitgeven van publicaties. Op het intranet van de MIVD kunt u in de Order van Blijvende Aard BVZ 09 nalezen welke voorwaarden hierbij gelden. U kunt natuurlijk ook contact opnemen met de medewerkers van het Bureau Veiligheidszaken om u hierover te laten informeren.

Waar we als dienst naar toe willen is dat de medewerkers met gezond verstand handelen. Als medewerker van een geheime dienst is het beter in de luwte te opereren. Wil je in het kader van je persoonlijke ontwikkeling toch een publicatie schrijven, dan is het goed vooraf contact te hebben met genoemde instanties of afdelingen om de risico's helder te hebben.

Er zijn dus diverse mogelijkheden om met openbare informatie naar buiten te treden, mits dit binnen de geldende afspraken past. Een duidelijk afspraak is bijvoorbeeld dat medewerkers niet zonder uitdrukkelijke toestemming van de directeur informatie mogen verstrekken aan journalisten, kamerleden, etc. In dit soort gevallen moet je stellers van vragen doorverwijzen naar de Directie Voorlichting en Communicatie Defensie.●

FAMILIE JANSSEN

Sinds het begin van maart 2008 is de Nationale Inlichtingen Support Team (NIST) bemanning onder de familienaam Janssen werkzaam op kamp Holland te Tarin Kowt. Bij de MIVD zijn we immers één grote familie. *Core business* is het ondersteunen van Commandant TFU door inlichtingen in te brengen in het inlichtingenproces van de sectie G2.

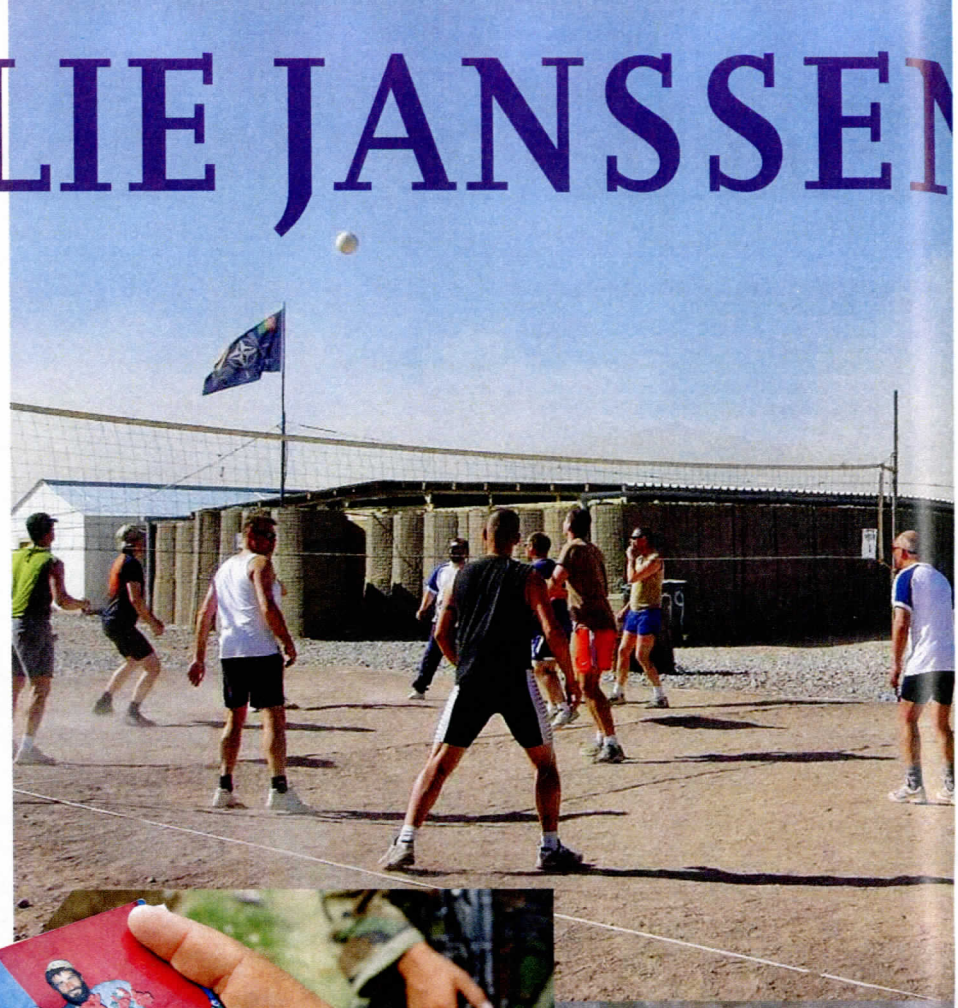

Dat de MIVD een paarse organisatie is blijkt ook hier in Tarin Kowt, want de marinemedewerker slaakt regelmatig kreten als 'afmeerborrel', 'schoonschip' en 'hut', terwijl de luchtmachtvertegenwoordiger iets met luchten heeft (dat wil hij persoonlijk wel toelichten bij terugkomst) en regelmatig rond de landingsbaan rent. De Landmachters hebben het steeds over 'stofhappen' en 'zandhazen' en dat alles terwijl velen van ons niet buiten de poort komen en dus nooit echt te maken krijgen met stofhappen.

Dat naast de verschillende afdelingen van de MIVD ook de NSO middels het SIGINT-detachement is vertegenwoordigd, wordt vaak ten onrechte vergeten. Ook onze twee vertalers maken deel uit van de 'familie'. A. Janssen en S. Janssen zorgen ervoor dat we in woord en gebaar voeling houden met Afghanistan en Uruzgan in het bijzonder.

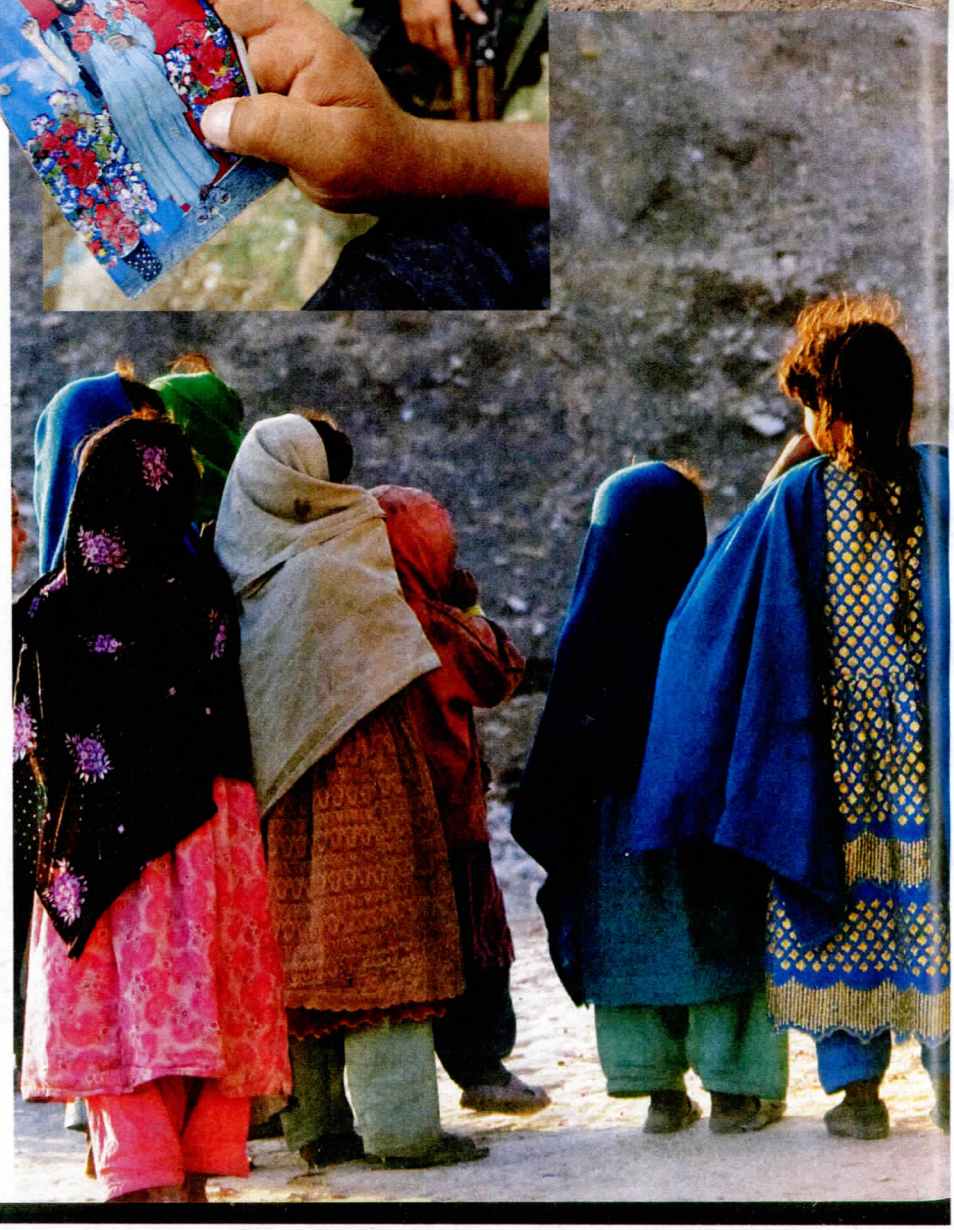

Klimparadijs

Wat onderkomen betreft zijn we perfect gehuisvest, zowel in de werklocatie als in het slaapchalet is het gepantserd veilig vertoeven en wanneer de airco het doet.... is het zelfs uit te houden wanneer het kwik buiten tot vlak onder de veertig graden blijft steken. De Tarin Kowt Bowl, waarin het kamp ligt is vanaf een nabij gelegen container goed te overzien. Tijdens de ochtendsport zien we het gebergte duidelijk liggen en is er weinig voorstellingsvermogen nodig om je in een schitterend klimparadijs te wanen. Er schijnt echter nog maar één ding aan te mankeren: het is nu nog niet veilig genoeg, maar commandant TFU en zijn mensen werken héél hard om dat te verbeteren.●

N IN TARIN KOWT

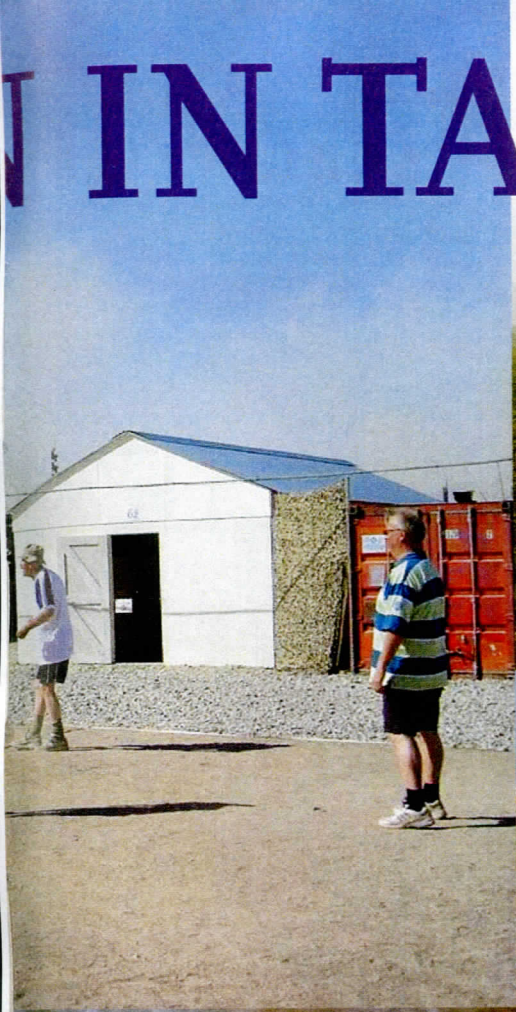

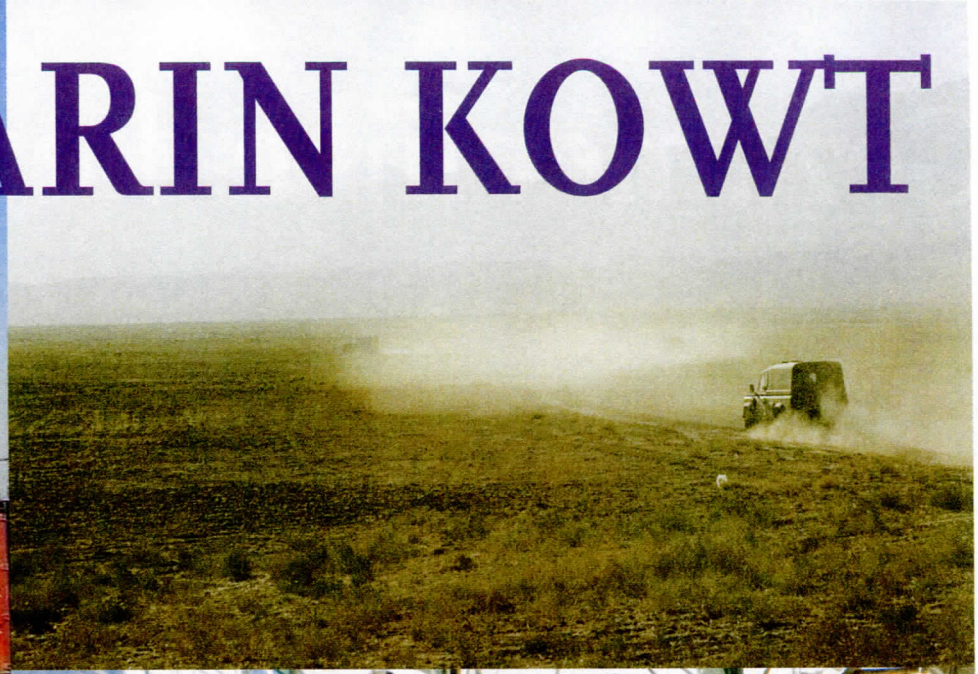

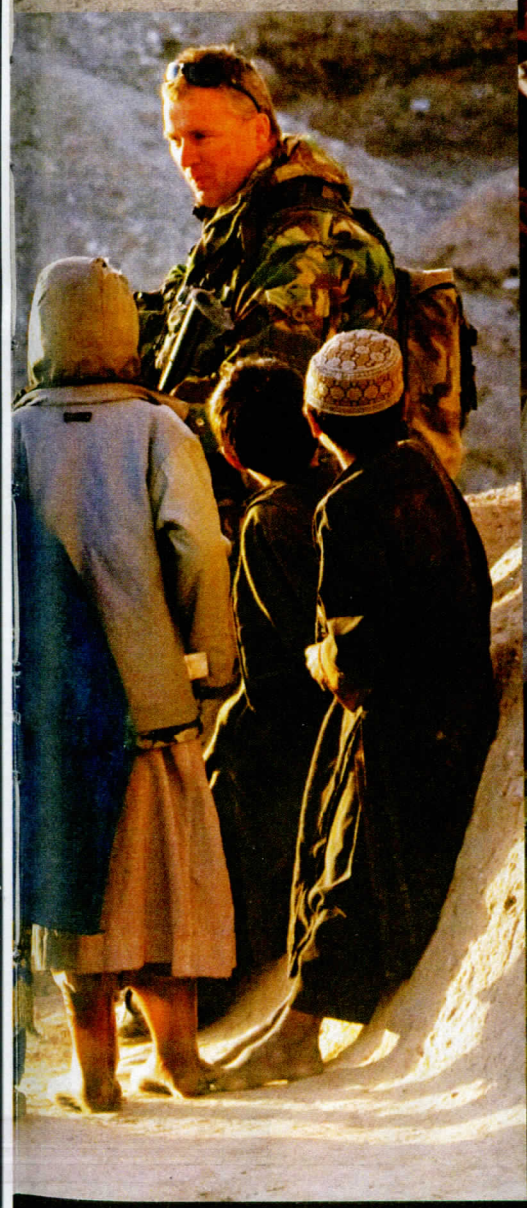

Gezamenlijke dienstreizen

Tussen MIVD en AIVD bestaat een nauwe band. Op verschillende terreinen wordt samengewerkt. Voor beide diensten is het wettelijk kader uitgezet in de Wiv 2002. In een serie dubbelinterviews onderzoeken Stroom en Ingelicht, personeelsbladen van de AIVD en de MIVD, hoe die samenwerking verloopt en hoe beide organisaties zich aan elkaar kunnen spiegelen. Deze keer spreken de bladen met de teamleiders van Team Amice en Team CALA.

Anna en Bas zijn teamleiders van Team Amice van de AIVD en Team Cala van de MIVD. Deze teams richten zich op het Caraïbisch gebied en Latijns-Amerika. Vanuit de A- en E-taak (MIVD), alsook vanuit het Aanwijzingsbesluit voor de Inlichtingentaak Buitenland verzamelen beide teams inlichtingen over genoemde regio. Beide teams vormen samen een taakgroep waarin ze informatie met elkaar uitwisselen en gezamenlijke rapportages maken. Deze 'spiegel' richt zich voornamelijk op de samenwerking in deze taakgroep, de eerste in zijn soort.

Wanneer is de taakgroep gestart?

Bas: In 2006 startte een pilot, ingegeven door de toenmalige ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). In januari 2007 ging de taakgroep formeel van start. In die tussenliggende periode werd aan een opzet voor de taakgroep gewerkt. Inmiddels zijn enkele voortgangsrapportages naar beide dienstleidingen gestuurd en de samenwerking bevalt goed; de pilot is geslaagd. Het is leuk om te zien dat de taakgroep als voorbeeld wordt gesteld voor AIVD - MIVD samenwerking en dat dergelijke initiatieven in andere verbanden een vervolg krijgen. Kijk bijvoorbeeld naar de gezamenlijke unit contraproliferatie.

Hoe werkt de taakgroep?

Bas: Er is afgesproken dat binnen alle aanwezige inlichtingendisciplines bij beide diensten alle beschikbare informatie wordt gedeeld. Informatie delen is de belangrijkste doelstelling van de taakgroep, naast het gezamenlijk rapporteren over ontwikkelingen. Het was tot dan toe zeker geen gebruik om op dergelijke schaal zoveel informatie tussen de twee inlichtingendiensten te delen.

Anna: Maar daarvoor moest wel een hindernis worden genomen. Het blijven toch twee aparte organisaties en je moet elkaar volledig vertrouwen. Dat vertrouwen groeide stap voor stap en zo ging het delen van informatie ook stap voor stap verder.

Bas: Daar zijn we behoorlijk in gegroeid. We zijn vertrouwd met elkaar geraakt en hebben veel van elkaar geleerd.

Wat hebben jullie dan bijvoorbeeld van elkaar geleerd?

Bas: We hebben regelmatig discussies over een bepaalde analyse: hoe lang moet een analyse zijn? Wat is de essentie ervan? Voor wie is het bedoeld? Voegt het iets toe? Als je een gezamenlijk product schrijft, komt daar behoorlijk wat bij kijken, ook nog als op 'analistenniveau' het werk al gedaan is. We hebben eind vorig jaar een gezamenlijke brainstormdag gehad waarop we ideeën uitwisselden. We hebben zeker iets opgestoken van de werkwijze van de AIVD. Voornamelijk op het gebied van 'inspringen op de behoefte van de klant'. De AIVD schrijft over het algemeen wat kortere, kernachtiger analyses, vaak op ad hoc basis.

Anna: We willen de behoeftesteller in hapklare brokken informeren. Onze klanten zijn voornamelijk bewindslieden en personen direct daaronder die elke dag met een dik pak papier de deur uit gaan. Zij zitten niet te wachten op een duimendik rapport. Ze zitten ook niet te wachten op informatie die ze ook in de krant kunnen lezen. Ik vind het belangrijk dat het rapport iets toevoegt. We zijn niet voor niets inlichtingendiensten. Die informatie wil ik op één A4 leveren.

Bas: Defensie (en daarbinnen meerdere 'spelers') is nog steeds onze belangrijkste klant. Die specifieke klant heeft vaak behoefte aan gedetailleerder informatie of zelfs een ander 'operationeel' product.

Anna: Wat ik goed vind aan de MIVD is dat ze erg sterk is in analyse en daar zwaar op inzet. De MIVD kent natuurlijk al langer dan de AIVD een buitenlandtaak. Het is goed dat zij dingen in een groter verband zien en het in de juiste context zetten.

Op welke manier verschilt deze werkwijze in de taakgroep van de werkwijze bij jullie eigen dienst?

Anna: De diensten zijn anders georganiseerd. Bij ons zitten alle functies in één team, terwijl in een team van de MIVD medewerkers van verschillende afdelingen zitten. Iemand kan zelfs in meerdere teams zitten. Wij kennen bijvoorbeeld ook de functie van bewerker, iemand die *Human Intelligence* en *Open Source Intelligence* aanstuurt en beslist over de inzet van bijzondere middelen. Daardoor zijn wij denk ik wat operationeler ingesteld.

Bas: Bij ons is die functie meer verweven in de analistenfuncties. De AIVD kan soms sneller schakelen naar het operationele vlak. Uiteraard is er bij ons op de werkvloer wel vrijwel dagelijks contact met de betrokkenen van andere afdelingen, die binnen Team CALA zitten. Bij de AIVD zitten deze verschillende disciplines fysiek bij elkaar.

Anna: Defensie is toch een andere organisatie. Maar als je het hebt over cultuurverschillen, dan kan ik daar niet zomaar de vinger op leggen. Nu is er onder de MIVD-collega's met wie wij samenwerken ook maar één militair.

Bas: Er wordt van Defensie vaak gezegd dat het minder bureaucratisch is dan andere ministeries vanwege de *hands on / can do-mentaliteit* van militairen, maar dit is maar ten dele waar. Ook bij ons zit behoorlijk wat bureaucratie en *overhead*, net als bij BZK.

naar Caraïbisch gebied

situaties. Was de AIVD de ene week naar de Nederlandse Antillen en Aruba geweest, gingen wij een week later (of andersom), om met dezelfde mensen over vaak dezelfde onderwerpen te spreken. Nu hebben we gezamenlijke contacten met de veiligheidsdiensten aldaar. Ook hebben beide diensten een liaison-officier in de West. Die kennen elkaar ook goed en werken ook samen. De teams houden gezamenlijke bilaterale besprekingen met partnerdiensten en we hebben bijvoorbeeld een maandelijks gezamenlijk overleg met Buitenlandse Zaken. De grootste winst vind ik echter dat we over het gehele spectrum informatie delen.

Anna: D-MIVD en H-AIVD zijn laatst samen op dienstreis geweest in onze regio. Daaraan merk je dat de taakgroep werkt en dat de wil er is samen te werken.

Tegen welke problemen lopen jullie in de taakgroep aan?

Bas: In het begin liepen we tegen praktische problemen aan. Hoe communiceer je bijvoorbeeld? We hebben daarom een beveiligde verbinding aangelegd. Daarnaast vergt de afstemming van producten redelijk wat tijd. Tegenwoordig stuiten we niet echt op grote problemen. Je leert elkaars cultuur en werkwijze snel kennen. Wellicht moet er nog wat meer 'automatisme' komen in het delen van informatie.

Waar zijn jullie trots op?

Bas: Ik kan wel zeggen dat de taakgroep een voorbeeld is geweest. Voorheen deden we dubbel werk en zagen klanten nog wel eens soortgelijke producten. Ook wat betreft dienstreizen waren er wel eens vreemde

Bas: Bijkomend voordeel van zo'n reis is dat je elkaar op een andere manier leert kennen, omdat je 's avonds nog met elkaar aan de bar kunt staan. Na een paar biertjes komen natuurlijk de eerlijke gesprekken naar boven, haha!

Anna: Om de samenwerking te bevorderen gaan we binnenkort *paintballen*. Het is prima en nodig om samenwerking formeel te regelen in convenanten en uitvoeringsplannen, maar daarmee is samenwerking nog geen vanzelfsprekendheid. Bovendien kom je elkaar als collega's niet dagelijks tegen, omdat je fysiek niet in hetzelfde pand zit. Mijn ervaring is dat elkaar leren kennen en leren waarderen, ook los van de inhoud van het werk, veel beter werkt. Zulke activiteiten zijn dan goed voor de onderlinge band.●

Atlas is er!

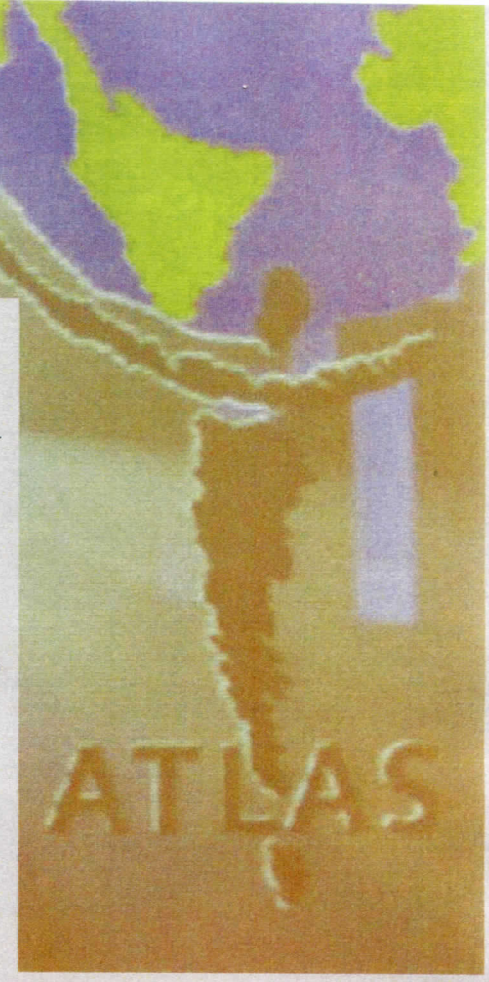

Donar is gemigreerd naar Atlas. Nu alleen het eigen netwerk van de afdeling Sigint en de Nationale Sigint Organisatie nog en dan beschikt de MIVD over één integraal STG geheim netwerk.

De overgang van Donar naar Atlas, de migratie, is goed voorbereid. Eerst werden de werkplekken op de elfde etage in het weekend van 25, 26 en 27 april 2008 vervangen, zodat in een beperkte omgeving ervaring kon worden opgedaan met het nieuwe netwerk.

De bevindingen tijdens dit weekend hebben geleid tot een geringe aanpassing van de uitrolstrategie voor alle andere werkplekken. "Een weekend van twee werkdagen bleek te kort om alle Donar werkplekken in gebouw 32 te kunnen vervangen", zegt Theo Woolderink, projectleider HTI. "Daarom hebben we besloten het uiteindelijke migratieweekend met een dag te verlengen door op vrijdag een zondagsdienst in te stellen."

Op basis van de pilotresultaten, heeft de stuurgroep besloten de uitrol van Donar door te zetten. In het weekend van 16, 17 en 18 mei zijn dan ook alle Donar werkplekken in gebouw 32 (behalve bij de afdeling Sigint, AS) vervangen door een Atlas-werkplek. "Het was een behoorlijke klus," zegt Theo, "maar in het team van HTI-medewerkers, medewerkers van Bureau ICT (BICT) en datamanagers zat de sfeer er goed in. Er is keihard gewerkt door iedereen."

Rekencentrum

Stephan de Wit, de migratiemanager van HTI, vertelt: "Het omwisselen van alle werkplekken was een logistiek proces. Op vrijdag hebben we alle 450 werkplekken geplaatst, waarna we op zaterdag alle werkplekken hebben getest. Behalve dit 'zichtbare' deel van de migratie moest er op de achtergrond nog het nodige gebeuren: de netwerkaansluitingen naar het nieuwe rekencentrum realiseren, alle data overzetten naar Atlas, alle mailboxen migreren en de juiste persoonsgegevens importeren vanuit *Peoplesoft*. Op zondag zijn de acceptatietesten door de datamanagers succesvol uitgevoerd, waarna iedereen om zes uur 's avonds na drie lange dagen moe en trots naar huis kon."

Omvangrijk

"Natuurlijk waren er tijdens en na het migratieweekend de nodige problemen", vertelt Theo. "In een omvangrijke migratie als deze is dat niet te vermijden. We hebben daarop geanticipeerd door de helpdesk te versterken met HTI-medewerkers. Alle medewerkers van BICT waren al voor de migratie opgeleid om problemen met Atlas op te kunnen lossen. Om BICT zo snel mogelijk volledig vertrouwd te maken met Atlas hebben we ervoor gekozen alle problemen te leiden via de eerste (helpdesk) en tweede (beheerders) lijn van BICT. Pas als binnen BICT het probleem echt niet opgelost kon worden, werden er HTI medewerkers erbij gehaald."

Ervaring

De weken na het migratieweekend zijn ook de Donar-werkplekken op alle buitenlocaties en bij AS vervangen door Atlas werkplekken, waardoor compleet Donar inmiddels is vervangen door Atlas.

De volgende en laatste stap is nu de migratie van het eigen netwerk van AS en NSO naar Atlas. Theo: "Hiervoor wachten we nog op de accreditatie van bepaalde verbindingsmiddelen en moet er nog meer inzicht komen in de informatiestromen, zodat we de diverse rubriceringen goed van elkaar kunnen scheiden en over de daarvoor geaccrediteerde verbindingsmiddelen kunnen leiden. Deze zaken kosten nog de nodige inspanning en doorlooptijd, waardoor we pas na de zomer de migratie van AS en NSO kunnen uitvoeren. Met de daadwerkelijke werkplekuitrol van AS en NSO verwachten we weinig problemen meer. We hebben er nu in ieder geval ruime ervaring in opgedaan."●

GROTE DRUKTE VOOR HELPDESK NA MIGRATIE NAAR ATLAS

Bestanden 'kwijt'. Geen toegang tot applicaties waar je voor de migratie naar ATLAS wel gebruik van kon maken. Zomaar wat problemen waar medewerkers na de migratie tegenaan liepen. De helpdesk probeert alle vragen en verstoringen zo snel mogelijk weg te werken.

"De aard van de incidenten is me meegevallen", zegt Judith. Zij is als incidentmanager van Bureau ICT (BICT) verantwoordelijk voor het zo snel mogelijk oplossen van verstoringen. "Er waren niet heel grote problemen. Het was bijvoorbeeld niet zo dat hele groepen gebruikers niet konden werken." Maar er waren wel veel kleine dingen, geeft ze aan. "En die zijn voor de gebruikers net zo vervelend. Voor een gebruiker maakt het niet uit of een hele groep niet kan werken of dat hij de enige is. Feit is dat hij niet kan werken en dat is lastig."

De helpdesk kreeg voornamelijk vragen voorgeschoteld over nieuwigheden. "Atlas ziet er anders uit, dus dat is even wennen. Ook hoorden we veel dat mensen bepaalde persoonlijke instellingen kwijt waren, die werden namelijk niet gemigreerd. Een ander groot punt was de toekenning van rechten. Mensen hadden geen toegang tot bepaalde mappen, terwijl ze daarvoor wel autorisatie hebben (zie kader, red.). Ook was niet meteen alle data gemigreerd. Dus er waren nog wel eens bestanden kwijt die wel op Donar stonden, maar nog niet op Atlas."

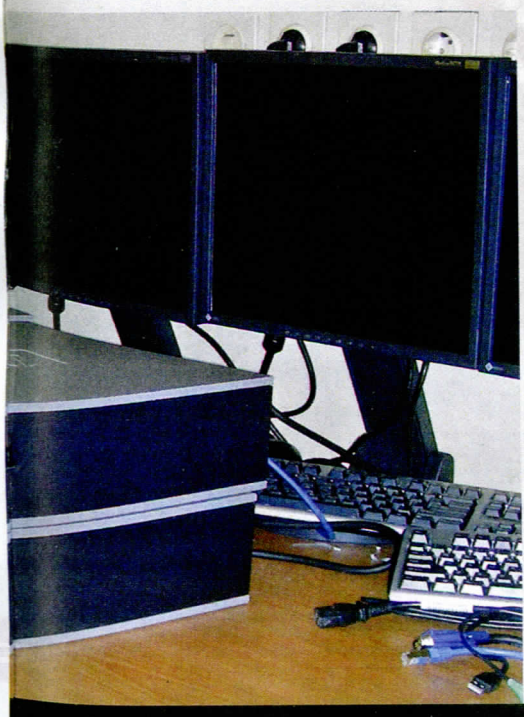

Mailbox

De helpdesk draaide na het migratieweekend op dubbele sterkte en dat zal zo blijven zo lang het nodig is. Normaal gesproken zitten er 's ochtends twee mensen en 's middags één achter de helpdesk. Nu waren er continu twee mensen die de telefoon konden beantwoorden. "Twee personen is overigens ook het maximum, want er zijn maar twee telefoonlijnen", geeft Judith aan. "Daarnaast is er minimaal één persoon *full time* bezig om mensen vanuit de kamer naast de helpdesk terug te bellen. Normaal gesproken proberen we problemen telefonisch op te lossen. Nu moeten de telefoongesprekken zo kort mogelijk blijven om de lijnen vrij te houden voor andere meldingen. Als er dan achteraf nog vragen over een melding zijn, kan degene die *stand-by* staat in de kamer naast de helpdesk terugbellen voor verduidelijking. Ook kan hij de incidenten snel doorzetten naar de juiste oplosgroepen (de medewerkers die daadwerkelijk met de klacht aan de slag gaan). Daarnaast stroomde de mailbox na de migratie vol met vragen. Medewerkers van BICT en projectleden van het HTI-team werken nauw samen om alle problemen op te lossen."

Prioriteiten

Wanneer een klacht is gemeld, wordt het toegewezen aan een bepaalde productgroep. Er zijn drie productgroepen: werkplekken en bedrijfsapplicaties, centrale systemen en netwerken en *security*. De mensen in de productgroep gaan aan de slag met de melding.

Judith geeft aan dat incidentmeldingen na de migratie langer bleven liggen dan de bedoeling is. "Het was een stuk drukker, dus er moesten prioriteiten worden gesteld. Als incidentmanager moet ik het zo coördineren dat de neuzen dezelfde kant op staan en dat er gezamenlijk prioriteiten worden gesteld. Ook speelt de incidentmanager een rol bij het maken van procedurele afspraken. Dit heeft tot doel nu en in de toekomst verstoringen zo snel mogelijk te verhelpen en dus de medewerker weer zo snel mogelijk aan het werk te helpen."

Een nieuwe technische infrastructuur betekent ook dat de helpdeskmedewerkers en overige beheerders alle kennis van het nieuwe systeem in huis moeten hebben om problemen op te lossen. Al voor de migratie volgden zij opleidingen om alle kneepjes onder de knie te krijgen. Het is nu een kwestie van ervaring op doen met ATLAS. De beheerorganisatie kan voorlopig nog terugvallen op de kennis en expertise van het HTI-team dat tot juli nog in huis is. Vanaf dan moet BICT het zelf doen.

Juiste rechten om te kunnen werken?

Om medewerkers toegang te geven tot datagebieden en applicaties, wordt gebruik gemaakt van rollen. De afgelopen maanden zijn de rollen gedefinieerd. Daaruit zijn rollenmodellen voortgekomen voor de MIVD in zijn geheel en voor de verschillende afdelingen.

Deze modellen zijn ingevoerd in een systeem dat de rollen beheert. Aan de rollen zijn de nodige permissies gekoppeld, zodat de juiste *directories*, teamschijven en applicaties gebruikt kunnen worden. De afdelingen hebben vervolgens aangegeven welke medewerker over welke rollen moet beschikken. Ook dit is in het systeem ingevoerd.

In het migratieweekend is door vertegenwoordigers van de afdelingen een eerste controle gedaan op de rollen en de bijbehorende toewijzingen. Dit resulteerde in een *go* voor dit deel van Atlas.

Op de maandag na de migratie was het spannend of al het voorbereidende werk goed gedaan was en of iedereen toegang had tot de informatie die nodig is voor het werk. Dat was niet altijd het geval. Het overgrote deel van de medewerkers had precies de autorisaties, schijven en mappen die zij nodig hebben om te kunnen werken. Voor een aantal medewerkers was dat niet het geval. Door samenwerking tussen het projectteam HTI, de beheerders van BICT en de autorisatiebeheerders van de afdelingen waren de grote problemen al op maandag opgelost. De dagen daarna zijn de overige onvolkomenheden opgelost.●

Smartcardimplementatie binnen Atlas is een feit

De MIVD heeft zijn eigen smartcardsysteem gerealiseerd. Er is een speciale server ingericht en de eerste MIVD-smartcard is uitgereikt.

Atlas maakt gebruik van smartcardtechnologie om in te kunnen loggen op het netwerk. In de MIVD-smartcard is de digitale identiteit van de gebruiker opgeslagen door middel van certificaten. Dat zijn kleine digitale bestanden die via een beveiligd en gecontroleerd proces zijn uitgegeven. In dit uitgifteproces houdt een soort digitale notaris (de Certificate Authority of CA) toezicht op de veiligheid. Deze digitale notaris is op 9 april 2008 ingericht volgens een vooraf goedgekeurde procedure en onder het toeziend oog van een aantal deskundigen en autoriteiten.

Server ingericht

Tijdens de zogenaamde *key generation ceremony* is een server ingericht die dienst doet als hoogste niveau van vertrouwelijkheid in het netwerk, de zogenaamde ROOT CA. De inrichting van deze *standalone server* is volgens een vast protocol uitgevoerd. Alle uitgevoerde handelingen zijn gecontroleerd door een aantal getuige-deskundigen, zoals iemand van het Bureau Beveiligingsautoriteit. De identiteit van alle deelnemers is aan de hand van hun paspoort vastgesteld en alle handelingen die op de ROOT CA zijn uitgevoerd zijn op video vastgelegd. De ROOT CA heeft vervolgens het eerste certificaat uitgegeven aan de digitale notaris van Atlas.

Nadat dit proces was uitgevoerd, is de ROOT CA uitgezet en is de harde schijf veilig opgeborgen in de kluis. Vervolgens plaatsten alle deelnemers hun handtekening om te bevestigen dat het gehele proces veilig was uitgevoerd en werd het glas champagne geheven op de goede afloop.

Eerste kaart

Na het inrichten van de CA van Atlas was het mogelijk om de MIVD-smartcards aan te maken. Als eerste is een aantal technische kaarten aangemaakt voor beheer en veiligheid. Op 21 april 2008 is de eerste persoonlijke MIVD smartcard uitgereikt aan de directeur van de MIVD. Het kan bijna geen toeval zijn dat juist deze MIVD-smartcard volgnummer 007 heeft gekregen.

Defensiepas

Bij de ontwikkeling van Atlas is uitgegaan van defensiestandaarden. In het ontwerp van het netwerk was voorzien dat voor het aanloggen op het netwerk, gebruik zou worden gemaakt van de nieuwe defensiepas. De twee projecten hebben echter lange tijd parallel gelopen waardoor de MIVD een eigen smartcard moest realiseren.

Kort na de uitreiking van de eerste MIVD-smartcard heeft Defensie besloten om voorlopig de defensiepas niet uit te brengen. "Op zo'n moment ben je blij dat het HTI-project niet afhankelijk is van het succes van een ander groot project als de Defensiepas", aldus Theo Woolderink, projectleider HTI.

Inmiddels zijn de rechten om toegang te krijgen tot gebouw 32 overgezet van de defensiepas naar de MIVD-smartcard. De defensiepas is nodig om de kazerne op te komen, binnen het gebouw is er nu nog maar één pas nodig: de MIVD-smartcard.●

Eerste

Een stevig onderkomen is in zicht. Nu werken de mensen van het Satelliet Grond Station in Burum nog in een interimgebouw. Met het leggen van de eerste steen van een nieuw bedieningsgebouw is daaraan bijna een eind gekomen. De realisatie van dit nieuwe gebouw is het laatste nog lopende deelproject in het project 'Oprichting NSO'.

In aanwezigheid van afgevaardigen van onder meer de Directie Vastgoed Defensie (DVD), betrokken bouw- en installatiebedrijven, de Afdeling Sigint en uiteraard de Na-

Versterking

De plaatsvervangend Secretaris Generaal (PSG) heeft op 13 mei in tweede termijn ingestemd met het reorganisatieplan 'Versterking MIVD 2008 - 2013'. Daarmee is het concept Voorlopig Reorganisatieplan (cVRP) nu een Definitief Reorganisatieplan (DRP). Nu kan eindelijk worden gestart met de implementatie van de nieuwe organisatie. Hiermee hebben we een duidelijke stap voorwaarts gemaakt in het geheel van de 'Versterking van de Inlichtingenketen'.

Door kolonel b.d. Louwe Hakvoort

steen nieuw bedieningsgebouw Burum

tionale Sigint Organisatie (NSO) viel aan kolonel Van Nassau, als projectleider van het eerste uur voor de oprichting van de NSO, de eer te beurt de 'eerste' steen te leggen.

Alvorens tot de steenlegging over te gaan blikte de kolonel b.d. terug op zijn tijd als projectleider. Bij het zien van zoveel progressie op het SGS Burum en het ontmoeten van vele projectmedewerkers kwamen herinneringen en anekdotes weer boven.

De steenlegging zelf betrof het afvoegen van een herinneringssteen, onder het kundig toeziend oog van het hoofd Directie Noord van de DVD, kolonel Overmans. Deze overhandigde daarna de voegspatel aan Van Nassau ter herinnering aan de 'eerste' steenlegging. De ceremonie werd afgesloten met een informeel samenzijn onder het genot van een lunch.

Sinds de oprichting van het Satelliet Grondstation in Burum in 2005, huisvesten de medewerkers in een tijdelijk gebouw. De bouw van het bedieningsgebouw is in de zomer van 2007 begonnen en ligt op schema. De oplevering staat gepland in september dit jaar. Daarna moeten nog installatie- en terreintechnische werkzaamheden plaatsvinden. Vervolgens is het de bedoeling dat het gebouw in december door het Bureau Satellietinterceptie van de NSO in gebruik zal worden genomen.

Burum is al vele jaren in gebruik als satellietsommunicatiestation, maar in civiele handen. Pas sinds 2005 is het voor een deel van Defensie, die daarvoor gebruik maakte van een schotelpark in Zoutkamp. De beschikbare infrastructuur in Burum vormde een goede basis voor een satelliet grondstation van Defensie, maar er moesten meer schotels bij en er moest een ruimte komen

voor ontvangst-en signaalapparatuur. De medewerkers huisden in een interimgebouw om de verdere ingebruikname van de locatie in Burum en de uitrol van het materieel goed te kunnen begeleiden.

Met de komst van het nieuwe bedieningsgebouw hebben de NSO'ers straks een stevig onderkomen.●

Inlichtingenketen ...een stap voorwaarts

Het tweede project binnen de 'Versterking van de Inlichtingenketen', de oprichting van J2-DOPS, heeft ook weer een stapje voorwaarts gemaakt. De plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) heeft op 2 april in eerste termijn ingestemd met het cVRP. Inmiddels heeft ook de Begeleidingcommissie (BC) te kennen gegeven in te stemmen met dit plan. Dit maakt de weg vrij voor de PSG om ook dit cVRP in tweede termijn goed te keuren. Ik hoop dat dit spoedig zal gebeuren, zodat deze organisatie eindelijk kan gaan beschikken over de capaciteit die zij zo hard nodig heeft.

Oprichting DOIC

Het derde project, Oprichting Defensiebrede Operationele Inlichtingen Capaciteit (DOIC), vordert gestaag. Het door de projectgroep opgestelde Plan voor Taken, Organisatie en Werkwijze (PTOW) heeft een uitgebreide commentaarronde doorlopen en wordt nu door de projectgroep vervolmaakt. Ook bij dit project is weer duidelijk gebleken dat wanneer een stuk, zoals dit PTOW, haar finale stadium bereikt, de betrokken partijen steeds nauwkeuriger en gedetailleerder worden in hun commentaar.

Uiteraard vormen deze commentaren een prima inbreng voor het vervolmaken van dit PTOW. Hoewel er nog niet over alle onderwerpen onderlinge overeenstemming is bereikt, zal het toch worden aangeboden aan de leden van het Beraad Operationele Commandanten (BOC) voor instemming.

Het voorstel van de projectgroep om de nieuwe eenheid de passende naam 'Joint ISTAR Commando' (JISTARC) te geven heeft tot op heden instemming gekregen.

In dit JISTARC zullen het huidige 103 ISTARbataljon uit 't Harde en het *Reconnaissance Intelligence Centre* (RIC) van de luchtmacht worden ondergebracht; daarnaast vindt er een uitbreiding plaats met 116 vte'n. De organisatie van de eenheid is zodanig opgezet dat de operationele ondersteuning van eenheden met een ISTAR-module is gegarandeerd. De projectgroep heeft dan ook voor het vormen van dit JISTARC de benodigde operationele capaciteit als uitgangspunt genomen. Het JISTARC zal worden onderbracht bij het Commando Landstrijdkrachten dat als *Single Service Manager* zal fungeren. De operationele aansturing vindt echter plaats vanuit de Defensiestaf waarbinnen het koppelvlak ligt bij de J2-DOPS.

Over de gekozen organisatie van het JISTARC kan ik pas iets schrijven zodra het BOC heeft ingestemd met het PTOW.

Wordt vervolgd...●

Borrel benadrukt samenwerking AIVD-MIVD

Om de onderlinge band te verstevigen en de MIVD-collega's kennis te laten maken met het nieuwe pand van de AIVD in Zoetermeer werd op donderdag 24 april een borrel georganiseerd. Hoofd AIVD Gerard Bouman en directeur MIVD Pieter Cobelens verwelkomden zo'n 250 bezoekers. Speciale aandacht ging uit naar de presentatie van de gezamenlijke unit contraproliferatie.

Het auditorium in het pand aan de Europaweg was goed gevuld voor deze eerste grootschalige meeting met de collega-dienst. Meer dan tweehonderd bezoekers dienden zich aan, op het oog evenredig verdeeld onder AIVD en MIVD. De onderlinge contacten zijn dan ook veelvuldig; en wellicht groter in aantal dan voor de medewerkers doorgaans zichtbaar is.

Het belang van de goede samenwerking kwam in de speeches van Bouman en Cobelens helder, maar op een ontspannen wijze naar voren. Beiden richtten zich tot de aanwezigen met de nodige humor. Directeur Cobelens verwees onder meer naar een recent artikel in Spits, waarin H-AIVD Bouman de 'M' van de inlichtingendienst werd genoemd.

De beide leidinggevenden lieten het niet bij het uitspreken van intenties: als een concreet voorbeeld van goede samenwerking geldt de gezamenlijke unit contraproliferatie, die per september van start zal gaan. Het hoofd van deze unit en het plaatsvervangend hoofd gaven in een co-productie inzage in de achtergronden en processen die tot de opbouw van deze unit hebben geleid. Door fysiek bij elkaar te gaan zitten wordt optimaal profijt getrokken van elkaars expertise en ligt voor de hand dat informatie gemakkelijker en sneller gedeeld kan worden dan voorheen.

Voordat de glazen gevuld konden worden, reikten de hoofden van de unit aan de heren Bouman en Cobelens de eerste exemplaren uit van het relatiegeschenk dat voor de nieuwe unit is ontwikkeld: een zwartleren visitekaarthouder met op de voorzijde de logo's van de samenwerkingspartners AIVD en MIVD.●

Risico's en dreigingen in het internationale veld

Is de overheid verantwoordelijk voor de veiligheid van haar burgers? Is de overheid eigenlijk wel in staat om de risico's en dreigingen uit te sluiten of te beperken? Welke capaciteiten heeft de overheid om haar burgers te beschermen? Tijdens een themadag van het Landelijk Congres Bestuurskunde kwamen deze vragen aan de orde. Generaal-majoor Cobelens was met prof. dr. Uri Rosenthal en prof. dr. Ko Colijn één van de inleiders van een workshop over dreigingen en risico's in het internationale veld.

Bij deze dreigingen en risico's gaat het vooral over terrorismedreiging en de rol van de overheid bij het proberen te voorkomen van terroristische acties en de rol van internationale actoren in de binnenlandse veiligheid.

Na een inleidend gedeelte over wat de MIVD nu eigenlijk precies is en doet, ging generaal-majoor Cobelens in op de aandachtsgebieden van de MIVD. "Primair zijn dat de gebieden waar Nederlandse militairen actief zijn of worden. Maar natuurlijk volgen we ook de rest van de wereld", aldus Cobelens. De MIVD onderzoekt in het kader van Internationaal terrorisme voornamelijk de mondiale jihad, statelijke ondersteuning van terrorisme, terrorisme en georganiseerde criminaliteit, informatiejihad, piraterij en maritiem terrorisme.

Daarnaast onderzoekt de MIVD de onderwerpen contraspionage, radicaal islamisme en de krijgsmacht, rechts-extremisme en antimilitarisme.

Taskforce Counter IED

In zijn toespraak ging hij vooral in op het grootste punt van aandacht: dreigingen en risico's in Afghanistan. *Improvised Explosive Divices* (IED's) zorgen voor veel onrust en dreiging. Om de gevaren hiervan zoveel mogelijk te beperken is er binnen de MIVD een speciaal team opgericht, de *taskforce Counter IED*. Na de inleiding van Cobelens ontstond een discussie met het publiek onder leiding van prof. Rosenthal.●

Co de Rood

Henk Slijkhuis

Nieuwe CDS bezoekt MIVD

Op 9 mei bracht de nieuwe CDS, generaal Van Uhm een bezoek aan de MIVD. Generaal Van Uhm werd door generaal-majoor Cobelens en de betreffende analisten bijgepraat over de situatie in de inzetgebieden.●

Taak coördinator BHV overgedragen

De Bedrijfshulpverleners (BHV'ers) binnen de MIVD zijn niet altijd even zichtbaar. Toch zit er een behoorlijke klus achter het coördineren van al deze hulpverleners. Veiligheidsofficier kapitein Peter Huge heeft met pijn in zijn hart zijn taak als coördinator BHV overgedragen aan Bas Stange, hoofd Bureau Algemene Ondersteuning (BAO). Deze taak is tegenwoordig namelijk belegd bij BAO en niet meer bij de functie veiligheidsofficier.

Het meest recente incident waarbij Huge heeft moeten optreden als BHV'er betrof het incident in de kelder waarbij een bouwvakker ernstige snijwonden in zijn hals opliep. Huge ontving als dank voor zijn taak als coördinator BHV een dinerbon van generaal-majoor Cobelens.●

Beste collegae,

Kort voor de start van de zomervakantie kan ik u nog even bijpraten over de lopende zaken betreffende de medezeggenschap bij de MIVD. De nieuwe organisatie staat en de implementatie neemt vormen aan. We zijn er echter nog lang niet; de voorgenomen reorganisatie en samensmelting van BICT/AIM heeft de volle aandacht van de MC en de daarvoor speciaal ingerichte werkgroep.

Door: Ed Maas, voorzitter MC-MIVD

Later dit jaar zal de afdeling Contra Inlichtingen- en Veiligheid een reorganisatievoorstel ondergaan en ik kan niet voorspellen wat daarna nog zal plaatsvinden. Doel van dit alles is het optimaliseren van de doelmatigheid, kwaliteit en effectiviteit van de MIVD. Daar staat de MC volledig achter, echter, zij heeft ook oog en oor voor individuele probleemgevallen die daarbij kunnen ontstaan. Daar hebben we een goede afspraak met de directie over gemaakt.

Op 4 juni werd de kick-off bijeenkomst voor de introductie van het nieuwe Besluit Medezeggenschap Defensie (BMD) in Oirschot gehouden. De volledige Defensietop was aanwezig om te bevestigen dat medezeggenschap een groot en belangrijk goed is. Er is wat dat betreft al heel veel bereikt, gerekend vanaf de periode "ondergeschiktheid is de ziel van de militaire dienst". De boodschap nu is wederzijds vertrouwen en openheid. Enkele motto's waren: geloof in medewerkers, luisteren, visie, veilige omgeving en ondersteuning. Vooral dat laatste kreeg veel aandacht. We zijn nog in overleg met de directie over de uren die MC-leden nodig hebben om die taak ook goed uit te kunnen voeren. Dat blijkt over de gehele defensieorganisatie een probleem te zijn; wat je voor de medezeggenschap doet gaat immers ten koste van je reguliere werkzaamheden. Ook het imagoprobleem is overal aanwezig. Leden van MC's zijn doorgaans onderofficieren en burgers. Er is weinig waardering vanuit de achterban. Lid worden van een MC levert niks op voor de betrokkenen en die worden eerder belemmerd in hun carrière.

De HDP en de CDS nemen hier nadrukkelijk afstand van. Het MC-lidmaatschap heeft een toegevoegde waarde en dient een positieve aantekening op de conduite te krijgen. MC-leden dienen ook de faciliteiten en tijd te krijgen om de taak goed uit te kunnen voeren.

Er zijn ook suggesties gedaan om de MC meer te betrekken in directie/bedrijfsvoering overleg. Dat is echter voor velen een brug te ver, net als het idee om bepaalde MC-leden volledig vrij te maken voor die werkzaamheden. Er blijkt veel belangstelling voor het inschakelen van een (externe) ambtelijk secretaris die veel werk uit handen kan nemen van de leden. Onze directeur kon met enige trots melden dat de MIVD dat al geruime tijd toepast, net als het intensief betrekken van de MC bij beleidsvoornemens op breed terrein. Na wat gesprekken met collega's blijken wij inderdaad behoorlijk voor te lopen. Er waren ook commandanten die vertelden het BMD eigenlijk helemaal niet nodig te hebben omdat er al uitstekend overleg werd gevoerd. Pas bij meningsverschillen kan dat BMD dienen als naslagwerk voor het bepalen van positie en bevoegdheden.

De sfeer tijdens dit seminar was uiterst positief. We zullen de ontwikkelingen dan ook met belangstelling volgen en - waar nodig - de uitspraken van de Defensietop onder de aandacht van de dienstleiding brengen.

Ik wens u een prettige vakantie en goed zomerweer toe.●

GIFTSHOP

De MIVD heeft een eigen giftshop. Een bijzondere, want alle artikelen dragen het logo van de MIVD. Er is voor elk wat wils: opvallend of verborgen logo, leuke hebbedingetjes of stijlvolle producten. John Sneep is de oprichter en beheerder van de giftshop. "Niets is leuker dan wanneer iemand de vitrinekast met artikelen ziet en vraagt: 'Kan ik die spullen kopen en bij wie?'"

"Ik zie het vaak gebeuren dat mensen bij een jubileum of wanneer ze de MIVD verlaten, worden overladen met flessen wijn of cadeaubonnen", vertelt John. "Maar het is toch veel leuker als je iets persoonlijks meekrijgt, een herinnering aan de MIVD? Zelf kreeg ik bijvoorbeeld een fles wijn van de Afdeling Militaire Inlichtingen van de Landmacht (een voorganger van de MIVD)", vervolgt hij enthousiast zijn promotieverhaal. "Die drink ik niet op, maar bewaar ik als herinnering. Nou, daarvoor is deze giftshop ontstaan. Als je toch met de pet rondgaat om een cadeautje te kunnen kopen, waarom zou je dan geen MIVD-aandenken kopen? En het voordeel is ook nog dat je de deur niet uithoeft. Je hoeft alleen maar even bij mij langs te lopen."

De artikelen uit de giftshop moeten worden gekocht en contant betaald. Daar bestaat nog wel eens onduidelijkheid over. John: "Mensen komen wel eens bij me en willen dan een aantal schrijfmappen als relatiegeschenk weggeven. Ik kan ze die mappen niet zomaar geven. Als de betreffende afdeling een potje heeft om zulke dingen te betalen, dan kan dat natuurlijk. De giftshop is er echt voor medewerkers die iets voor zichzelf of anderen willen kopen."

Relatiegeschenken

Daarnaast zijn er natuurlijk ook relatiegeschenken, die zijn bedoeld voor externe relaties van de MIVD. Deze producten worden altijd namens de MIVD of directeur geschonken. Om deze aan te vragen, moet je een mail sturen waarin je ook aangeeft voor wie het is en voor welke gelegenheid. Dat voorkomt dat iemand twee keer hetzelfde ontvangt."

John zit al bijna zijn hele leven in de commercie en het beheer van deze shop is hem dan ook op

MIVD

het lijf geschreven. "Ik ben op mijn vijftiende begonnen in het magazijn van een supermarkt in Dordrecht. Je kent het wel: te jong om ook 's avonds te mogen werken en daarom mocht ik niet zichtbaar in de winkel werken. Uiteindelijk ben ik bedrijfsleider en rayonhoofd geweest."

De artikelen in zijn MIVD-shop moeten duidelijk kwaliteit hebben. "Het moet geen rommel zijn. Het moet er subtiel uitzien, strak design en sprekend. Als iemand een pen krijgt bijvoorbeeld, moet hij hem niet zomaar in de binnenzak van zijn jasje steken, maar aan de buitenkant dragen. Het mag gezien worden!"

Een nieuw item is de *cap*. Qua vormgeving is het dezelfde als de *cap* van de Nürnbergring, een bekend racecircuit in Duitsland. Vol trots laat John 'm zien. Dat de winkel goed loopt, blijkt wel uit de eerste lichting van tweehonderd zonnebrillen die al uitverkocht is. Ik hoop dat de *caps* ook zo goed gaan lopen."

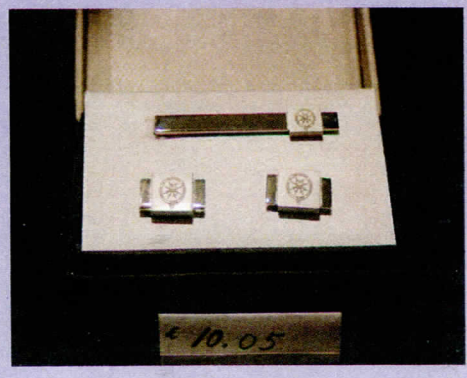

Giftshop verhuisd

De giftshop is van de elfde verdieping verhuisd naar de derde verdieping. John is zelf ook verhuisd naar deze afdeling waar hij bij bureau Algemene Ondersteuning (BAO) gaat werken. "Ik blijf dus wel de beheerder van de shop en van de representatieartikelen. Iedereen die nieuw bij de MIVD komt werken heeft mijn kamernummer op het routeformulier van P&O staan. Iedereen moet kennismaken met de MIVD shop, en weten wat de procedure is voor representatie."

Voor vragen over de shop en het aanvragen van artikelen voor eigen gebruik of als relatiegeschenk, is John bereikbaar. Zijn telefoonnummer staat in het adresboek.●

Centrum tegen cybercrime

Estland en zes andere Navo-landen hebben een verdrag ondertekend voor de financiering van een nieuw onderzoekscentrum tegen cybercrime.

Het onderzoekscentrum is gevestigd in de Estse hoofdstad Tallinn en zal waarschijnlijk in augustus operationeel zijn. De officiële opening is in 2009. Het centrum zal zich bezig gaan houden met onderzoek naar en training in cyber-oorlogsvoering. Vanuit het centrum kunnen dertig medewerkers uit verschillende NAVO-landen, van hackers tot wetenschappers cyberaanvallen simuleren, om computersystemen te testen.

Het kan echter ook worden ingezet om de Navo-lidstaten te assisteren als ze te maken krijgen met cyber-aanvallen.

Het centrum fungeert vooral als denktank: als een echte computeraanval plaatsvindt, moet een getroffen gebied vooralsnog zelf in actie komen. In Tallinn worden wel voorstellen voorbereid waarin wordt aangegeven hoe met computeraanvallen om te gaan.

Totaal ontregeld

Estland, Letland, Litouwen, Duitsland, Italië, Spanje en Slowakije hebben het verdrag ondertekend. De Verenigde Staten zal een observerende rol krijgen in het project.

Estland werd een jaar geleden getroffen door een drie weken durende distributed denial-of-service-aanvallen (ddos-aanval), waarbij de sites van overheid, banken en kranten werden overspoeld door zo'n grote stroom internetaanvragen dat ze totaal ontregeld raakten. Volgens onderzoekers bestond het botnetwerk dat de ddos-aanval uitvoerde uit ongeveer 1 miljoen computers. Daaronder waren veel computers uit EU-landen. Die computers waren waarschijnlijk via trojans, programma's die pc's stiekem overnemen, bij het offensief ingeschakeld.

De aanval volgde op een beslissing voor het verplaatsen van een Russisch oorlogsmonument (zie foto) en de overblijfselen van dertien Russische soldaten uit de Tweede Wereldoorlog in Tallinn. Esten wezen een beschuldigende vinger naar Rusland, maar Moskou ontkende iets met de zaak te maken te hebben.●

Wegens omstandigheden kon in deze INGELICHT Reusers Kolom niet verschijnen.●